

2. Tema Kelimelerin Ritmi

Gazel ve **kaside**, divan şiirinin aruz vezniyle yazılan iki temel nazım şeklidir. Bu özetle ikisini karşılaştırır, kafiye-redif farkını ve kasidenin bölümlerini görürsün.

1 Gazel

- Aşk, sevgi, güzellik teması
- Beyitlerden oluşan kısa nazım şekli
- Aruz vezniyle yazılır
- Matla beyti kendi içinde kafiyeli

2 Kaside

- Bir kişiyi övme amaçlı
- Gazelden daha uzun
- Nesib, girizgâh, methiye, fahriye, dua
- Bazılarında tegazzül (gazel) bölümü de var
- Aruz vezniyle yazılır

3 Aruz Vezni

- Hecenin uzunluğuna dayanır
- Açık-kapalı hece kalıpları
- Hece ölçüsünden farklıdır

4 Kafiye ve Redif

- Kafiye: dize sonunda ses benzerliği
- Redif: anlamı aynı kalan tekrar eden ek/kelime
- İkisi birlikte ahenk oluşturur

5 Saf Şiir

- Ahenk ve ses uyumu ön planda
- Biçim içerikten önde olabilir
- Kelimelerin Ritmi temasında örneklenir

Gazel ile Kaside Karşılaştırması

Özellik	Gazel	Kaside
Konu	Aşk, güzellik	Övgü
Uzunluk	Kısa	Uzun
Amaç	Duygu anlatımı	Övme, takdim
Bölüm	Tek (beyit)	Birden çok bölüm
Vezin	Aruz	Aruz

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

2. Tema Kelimelerin Ritmi: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 GAZEL Mİ KASİDE Mİ?

Bir şiir aşk ve güzellik temalı, kısa beyitlerden oluşuyor. Bu şiir hangi nazım şeklidir?

- 1 Konuya bak: aşk, güzellik
- 2 Uzunluğa bak: kısa
- 3 Sonuç: gazel

Cevap: Gazel

ÖRNEK 2 GAZEL Mİ KASİDE Mİ?

Bir şiirde bir vezir övülüyor ve şiir uzun bölümlerden oluşuyor.

- 1 Konuya bak: övgü
- 2 Uzunluğa bak: uzun
- 3 Sonuç: kaside

Cevap: Kaside

ÖRNEK 3 KAFİYE-REDİF

"Bahçede açtı bir gül bana / Dalında öttü bülbül bana" dizelerinde kafiye ve redifi bul.

- 1 Dize sonları: gül bana / bülbül bana
- 2 Aynı anlamla tekrar eden kelime: bana (redif)
- 3 gül ile bülbülün ortak sesleri: -ül (kafiye)

Cevap: Redif: bana - Kafiye: -ül

ÖRNEK 4 KASİDENİN BÖLÜMÜ

Şiirin bir bölümünde şair kendi hayatından ve başarılarından söz ediyor.

- 1 Konuşan kim: şair kendisi
- 2 Övülen değil, şair anlatıyor
- 3 Sonuç: fahriye

Cevap: Fahriye

ÖRNEK 5 ARUZ MU HECE Mİ?

Bir ölçü sistemi hecelerin sayısına değil uzunluğuna bakıyor.

- 1 Sayıya mı uzunluğa mı bakıyor: uzunluk
- 2 Bu ölçü aruz vezni
- 3 Sonuç: aruz vezni

Cevap: Aruz vezni

MİNİ TEST

2. Tema Kelimelerin Ritmi: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

Doğru / Yanlış: _____

1. Aşk ve güzellik temalı, beyitlerden oluşan kısa divan şiiri nazım şekli hangisidir?

- A) Gazel B) Kaside
C) Methiye D) Nesib

2. Bir kişiyi övmek için yazılan, gazelden daha uzun nazım şekli hangisidir?

- A) Gazel B) Kaside
C) Girizgâh D) Fahriye

3. Aruz vezni neye dayanan bir ölçü sistemidir?

- A) Hece sayısına B) Dize sayısına
C) Hecenin uzunluğuna D) Kelime sayısına

4. Dize sonunda tekrarlanan, anlamı aynı kalan ek veya kelimeye ne denir?

- A) Kafiye B) Redif
C) Mahlas D) Methiye

5. Kasidenin hangi bölümünde övülen kişi anlatılır?

- A) Nesib B) Girizgâh
C) Methiye D) Dua

6. Kasidenin hangi bölümünde şair kendinden söz eder?

- A) Fahriye B) Dua
C) Nesib D) Girizgâh

7. Kasidenin hangi bölümünde övülen kişi için dilekte bulunulur?

- A) Methiye B) Fahriye
C) Nesib D) Dua

8. Gazelin ilk beytine ne denir?

- A) Makta beyti B) Matla beyti
C) Mahlas beyti D) Girizgâh

9. Dize sonlarındaki ses benzerliğine ne denir?

- A) Redif B) Mahlas
C) Kafiye D) Vezin

10. Biçim ve ahenk kaygısını içerikten önde tutan şiir anlayışına ne denir?

- A) Gazel B) Kaside
C) Methiye D) Saf şiir

Cevap anahtarı

1. **A** · Gazel, aşk ve güzellik temalı kısa bir divan şiiri nazım şeklidir.

3. **C** · Aruz vezni, hecelerin açık ya da kapalı, yani uzun ya da kısa olmasına dayanır.

5. **C** · Methiye bölümünde övülen kişinin özellikleri anlatılır.

7. **D** · Dua bölümünde övülen kişi için iyi dilekler sunulur.

9. **C** · Kafiye, dize sonlarındaki anlamca farklı kelimeler arasındaki ses benzerliğidir.

2. **B** · Kaside, övgü amaçlı yazılan ve gazelden daha uzun bir nazım şeklidir.

4. **B** · Redif, kafiye den sonra gelen ve anlamı değişmeyen ek ya da kelimedir.

6. **A** · Fahriye bölümünde şair kendi başarılarından ve kendinden bahseder.

8. **B** · Matla beyti, gazelin kendi içinde kafiyeli ilk beytidir.

10. **D** · Saf şiirde ses uyumu ve ahenk, içerikten daha önemli görülebilir.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-edebiyat-2-tema-kelimelerin-ritmi-konu-anlatimi